

Neuvotellen eteenpäin

Koneellinen kullankaivu Lemmenjoella loppuu 2020. Siihen asti tulisi turvata molemmat: kullankaivajien oikeudet ja Lemmenjoen veden laatu.

Keskustelu kullankaivuun ympäristövaikutuksista Lemmenjoella liittyy pitkään ketjuun Ylä-Lapin maankäytön liittyviä kiistoja. Metsätalous on törmännyt usein poronhoidon ja turismin kanssa. Käsivarressa Mallassa vastakkain ovat nyt luontoarvot ja porotalous, Tenossa kiistellään parhaillaan kalastusoikeuksista ja kalastuksen säätelystä.

Usein näihin kiistoihin oman mausteen saattaa tuo saamelaiskulttuurin vaaliminen. Näin myös Lemmenjoella, missä erityisesti koneellinen kullankaivu ja sen vaikutukset Lemmenjoen veden laatuun on joutunut Saamelaiskäräjien ja myös matkailuyrittäjien hampaisiin.

Kullankaivu aiheuttaa ajoittain samentumia veteen. Niiden vaarallisuudesta ei ole yksimielisyyttä. Saamelaiskäräjien mukaan Lemmenjoki on kullankaivun takia pilalla. Lapin ely-keskuksen mukaan näin ei ole, vaikka parin viime vuoden aikana samentumia on ollut edellisvuosia enemmän. Samentumat ovat tilapäisiä eikä kalojen ole todettu kärsineen, joten haitat ovat eniten esteettisiä. (LK 24.8.).

Niitäkään ei sovi vähätellä sen vuoksi, että kyse on kansallispuistosta.

KIISTAAN on näköpiirissä ratkaisu. Koneellinen kullankaivu Lemmenjoella lakkaa näillä näkymin kolmen vuoden päästä keuhalla 2020. Silloin kaivospiirit lakkautetaan ja alueelle myönnetään enää kullanhuhdentalupia lapiokaivajille.

Kullankaivuuta Lemmenjoella.

Kullankaivajien liitto toivoo jatko-aikaa konekaivulle, mutta sen saaminen on erittäin epävarmaa.

Vuoteen 2020 asti pitää elää ja toivotavasti mahdollisimman sovussa. Vuonna 2011 voimaan tullut kaivoslaki mahdollisti laajemmat oikeudet valittaa kullankaivusta ja sitä Saamelaiskäräjät on tehnyt. Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle on tehty liki 90 valitusta.

Kullankaivajat ovat olleet napit vastustusten myös poronhoidon kanssa. Paliskuntien kanssa asioissa on kuitenkin kyetty usein etenemään sopien niin, että kullankaivun haitat poronhoidolle ovat jääneet mahdollisimman pieniksi.

Samaa neuvottelemisen ja sopimisen tietä kannattaisi edetä myös Saamelaiskäräjien kanssa. Jos keskusteluyhteys on vain hallintovalitusten kautta, ei eteenpäin helposti päästä.

Kullankaivu on laillinen elinkeino, jonka harjoittajille tulee antaa mahdollisuus harjoittaa ammattiaan siirtymäajan loppuun. Viranomaisten tehtävänä on turvata se, että pysyviä ja vakavia vaurioita Lemmenjokeen ei synny.

PS. Therese Johaugin Korean olympiainfarkki kaatui, kun urheilun välimiestuomioistuin CAS venytti norjalaisen hiihtäjätähden Norjan keskusurheilujärjestön määräämään kilpailukiellon 13 kuukaudesta 18 kuukauteen. Norjalaisten mielestä tuomio oli täysin väärä, Suomessa jatkettua kilpailukielloa on luonnehdittu edelleen armollisen lyhyeksi.

13, 18 tai 24 kuukautta, se on penkkiurheilijan silmissä ihan sama. Norjalaisen dopingin käyttö vie taas pieneltä osin pohjaa toiveilta siitä, että hiihtoon pesiytynyt dopingongelma olisi jotenkin ratkaistavissa.

Tuija Sorjanen

• Jos Lemmenjoen kullankaivuun liittyviä ympäristökysymyksiä ei saada aisoihin, saamelaiskäräjät voi harkita korvausten hakemisen selvittämistä, sanoo saamelaiskäräjien varapuheenjohtaja **Heikki Paltto**.

Hän sanoo tämän olevan kiven tie. Ensin pitäisi selvittää, kenen korvaukset ympäristölle koituvista haitoista pitäisi maksaa; esimerkiksi valtion vai yksittäisten kullanhuuhtojien.

– Lemmenjoki on kullankaivun takia jo pilalla, Paltto sanoo.

Lemmenjoen veden raportointiin samentunecn viime viikolla. Syy oli se, että yhdeltä kullankaivajalta oli rikkoonutunucn kaksi pumppua peräjälkeen, minkä seurauksena jokeen pääsi samentavaa kiintoainesta.

Lapin eley-keskuksen mukaan sateet ovat pahentaneet tilannetta, kun kaikkea saostusaltaista tulevaa ylijäämävettä ei ole ehditty pumpata maahanimeytykseen.

Samalle kaivajalle on annettu huomautus jo viime vuonna. Tuolloin syy ei ollut rikkoontuneessa pumppussa.

– Jos sotkeminen jatkuu, saamelaiskäräjien pitää ryhtyä toimenpiteisiin, Paltto sanoo.

Ely voi myös hakea luvan perumista

Mikäli toiminnanharjoittaja ei jatkossa kykene toimimaan ympäristöluvan mukaisesti ja samentumia tulee edelleen alapuoliseen vesistöön, eley-keskus voi hakea luvan perumista, sanoo Lapin eley-keskuksen ympäristöinsinööri **Tarmo Oikarinen**.

Lapin eley-keskuksen mukaan Lemmenjoki ei ole pilalla kullankaivun aiheuttaman haitan vuoksi. Oikarisen mukaan viimeisen vuosikymmenen aikana suurimmat samentumat ovat esiintyneet kahtena viime vuonna.

Samentumista ei kuitenkaan ole todettu koituvan välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai välittömiä ja huomattavia haittavaikutuksia ympäristölle.

Lapin kullankaivajain liiton edunvalvontatoimikunnan puheenjohtaja **Antti Peronius** sanoo, että tilanteissa, joissa vesi ei sateiden takia imeydy, ei ole muuta vaihtoehtoa kuin lopettaa kaivu kesken kauden.

– Uuden pumpun saamiseksi erämaahan tarvittaisiin armeijan helikopteri, Peronius sanoo.

Peroniuksen mukaan samentuma on mennyt jo ohi, mutta Paltton mukaan vesi on vieläkin

KONEellinen kullankaivu ja sen aiheuttamat valumapäästöt Lemmenjokeen eivät miellytä saamelaiskäräjää.

Sen mielestä kullankaivun ympäristövaikutukset on selvitetty puutteellisesti.

SAMENTUMIONGELMA on jatkunut jo pitkään, sanoo elämysyrittäjänä Lemmenjoella toimiva saamelaiskäräjien varapuheenjohtaja **Heikki Paltto**.

sameaa. Hän sanoo samentumia olleen jo heinäkuussa.

Vettä sataa joka vuosi

Peronius sanoo, että liitto ei ole koskaan ollut samassa neuvottelupöydässä saamelaiskäräjien kanssa käräjien omasta aloitteesta.

– Saamelaiskäräjät ei ehdota kompromisseja. Heidän valituksensa ja toimintansa tähtäävät siihen, että kaikki koneellinen toiminta loppuu kokonaan.

Nyt koneellisen kaivun on mää-

rä loppua Lemmenjoella kesälä 2020.

Paltton mukaan suurin kysymys on se, että kullankaivun kokonaisvaikutukset ympäristölle on saamelaiskäräjien mielestä selvitetty puutteellisesti.

Hän korostaa, että Lemmenjoen sotkeentuminen ei ole uusi asia eikä kysessä ole yksittäinen tapaus.

– Joki on kärsinyt koneellisesta kaivusta niin kauan, etten tiedä, koske se palautuu ennalleen.

Hän sanoo, että myös Postijoki ja Vaskojoki ovat huonossa kunnossa.

Paltton mielestä kullankaivuun liittyvien ympäristösäännösten pitäisi olla nykyistä tiukempia.

– Joka vuosi tulee vesisateita. Ei voi olla niin, että joki on joka kerta niiden jälkeen sotkussa.

Oikarisen mukaan lyhytaikaisen samentuman suurin haitta on esteettinen.

Heikki Paltto toimii itsekin elämysyrittäjänä Lemmenjoella, ja sanoo, että esteettistä haittaa ei sovi vähätellä. Kaikki retkeilyreitit kulkevat joen vartta.

– Kansallispuiston arvo laskee tällaisesta, Paltto sanoo.

Lisäksi hän sanoo, että sament-

tumista on haittaa kalastukselle esimerkiksi siten, että verkot likaantuvat. Veneily vaikeutuu, kun pohjaa ei näe.

Oikarisen mukaan kaloille ei pitäisi koitua samentumasta merkittävää haittaa, jos samentuma menee nopeasti ohi.

Oikarisen mukaan kaloja on havaittu myös sameissa vesissä, eikä kalakuolemia alueella ole koskaan raportoitu.

Eley-keskus seuraa Lemmenjoen vedenlaatua syksyn aikana tehostetulla näytteenotolla. Lisänäytteet otetaan elo- ja syyskuussa neljästä eri pisteestä.

TAUSTA

Lemmenjoen vesi samentui viime viikolla

- Lemmenjoella sijaitsevalta kaivospiiriltä valui viime viikolla puhdistumatonta vettä jokeen.
- Seurauksena oli veden samentuminen muutamaksi päiväksi.
- Vesi samentui myös vuosittain, kun kaivaukselta tullut vesi ei maan vetymisen takia imeytynyt maahan. Kyseessä oli

- sama kaivospiiri kuin nykyin.
- Laitteiden lisäksi esimerkiksi sääolosuhteet vaikuttavat siihen, miten puhtaana vesi saadaan kaivauksilta jokeen.
- Kullankaivu on ympäristöluvan varaista toimintaa, joten kaivaja on sitoutunut ehkäisemään toimiansa ympäristövaikutuksia.